

VIRKAMIESLAUTAKUNNAN PÄÄTÖSPäätös nro 17/2012
16.3.2012**Asia** Korvausvaatimus**Korvausvaatimuksen tekijä**

A, tuntiopettaja

Virasto Yliopisto**Korvausvaatimus**

Yliopisto on veloitettava maksamaan A:lle valtion virkamieslain 9 §:n vastaisen menettelyn johdosta 24 kuukauden palkkaa vastaava korvaus.

A oli ollut yliopiston palveluksessa 1.8.2002 - 31.12.2009 yhteensä seitsemässä määräaikaisessa virkasuhteessa. A:n palvelussuhde oli jatkunut ajalla 1.1.2010 - 31.7.2012 määräaikaisena työsuhteena.

Yliopistolla ei ollut ollut pätevää syytä nimittää A:ta toistuvasti peräkkäin määräaikaisiin virkasuhteisiin. A oli työskennellyt koko korvausvaatimuksen perusteena olevan ajan luokanopettajan tehtävissä. Kyse oli ollut pysyvistä tai ainakin pysyväisluonteisista tehtävistä.

Vastine

Yliopisto on antanut vastineen, jossa se on kiistänyt A:n esittämän korvausvaatimuksen sekä perusteeltaan että määrältään ja vaatinut, että virkamieslautakunta hylkää korvausvaatimuksen kokonaisuudessaan perusteettomana.

A:n virkasuhteen päättyminen ei ollut johtunut työnantajasta johtuvasta syystä eikä työnantaja näin ollen ollut korvausvelvollinen. A:n virkasuhde oli päättynyt uuden yliopistolain voimaantulon takia, eikä työnantaja ollut millään tavoin voinut vaikuttaa asiaan. Valtion virkamieslain mukaisen korvausvelvollisuuden

syntyminen edellytti työnantajasta riippuvaa syytä, mikä oli vahvistettu myös oikeuskäytännössä. Kun virkasuhteen päättymisen perustui asiassa yksinomaan lainmuutokseen, ei A:n virkasuhteen yliopistoon näissä olosuhteissa voitu katsoa päättyneen sen vuoksi, ettei häntä enää ollut nimitetty yliopiston virkamieheksi.

A:n palvelussuhde yliopistoon ei myöskään ollut päättynyt, vaan ainoastaan palvelussuhteen laji oli muuttunut määräaikaisesta virkasuhteesta määräaikaiseksi työsuhteeksi. Mikäli työnantaja ei olisi muuttanut A:n virkasuhdetta työsuhteeksi, olisi työnantaja toiminut vastoin 1.1.2010 voimaantullutta yliopistolakia (558/2009) ja yliopistolain voimaanpanosta annettua lakia (559/2009).

Vastaselitys

A on antanut vastaselityksen, jossa hän on vaatinut yliopiston velvoittamista korvamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa asiassa 1.000 eurolla korkoineen.

A:n virkasuhde yliopistossa oli uuden yliopistolain voimaantulon johdosta päättynyt 31.12.2009, eikä häntä enää sen jälkeen ollut nimitetty viraston virkamieheksi. Yliopistot olivat yliopistolainsäädännön muutoksen seurauksena irrottautuneet valtiosta, minkä vuoksi uusien yliopistojen palveluksessa olevat henkilöt eivät olleet enää saman työnantajan palveluksessa kuin ennen yliopisto-uudistusta. Jollei asiaa voitu nyt käsitellä virkamieslautakunnassa, A:lla ei ollut asiassaan mitään oikeussuojakeinoja käytettävissään halutessaan riitauttaa yliopiston määräaikaisia virkasuhteita koskevien nimittämispäätösten lainmukaisuuden ajalta ennen 1.1.2010. Mahdollisen määräaikaista työsuhteen koskevan riitauttamisen yhteydessä käräjäoikeus ei ollut toimivaltainen tutkimaan, oliko A:n määräaikaisille virkanimityksille ollut valtion virkamieslaissa säädetyt perusteet.

A oli toiminut 1.8.2002 lukien päätoimisena tuntiopettajana yhtäjaksoisesti valtion palveluksessa 31.12.2009 saakka. Luokanopettajan koulutuksella hänellä oli ollut kelpoisuus opettaa kaikkia alakoulun oppiaineita. Virkaehtosopimuksen mukaan tuntiopettaja oli päätoiminen, jos hän opetti koulussa vähintään 16 luokkatuntia viikossa. Määräajaksi ottamista ei voitu perustella sillä, että viran opetusvelvollisuuden edellyttämiä tunteja ei voitu saada täyteen. Myös A:n korkea opetustuntimäärä osoitti että työ oli ollut pysyvää tai pysyväisluonteista. Tunteja oli ollut joka vuosi yli opetusvelvollisuuden yhdestä kolmeen viikkotuntia.

Yliopistouudistusta ei voitu A:n kohdalla pitää lainmukaisena määräaikaperusteena. Yliopistouudistuksella ei ollut ollut vaikutusta koulun toimintaan tai oppilasmääriin. A:n työ oli yliopistouudistuksen jälkeen jatkunut samanlaisena. Työn pysyvyyttä osoitti myös se seikka, että A oli nimitetty ajalla 1.1.2010 - 31.7.2012 määräaikaiseen työsuhteeseen.

Lisävastine

Yliopisto on antanut lisävastineen.

A:n palvelussuhde yliopistoon oli jatkunut yhtäjaksoisena 31.12.2009 jälkeen. A:lla oli toistaiseksi voimassa oleva työsuhteen yliopistoon.

Yliopistolla oli joka tapauksessa ollut valtion virkamieslain mukaiset perusteet kullekin A:n määräaikaiselle virkasuhteelle. A:n työtehtäviä ei ollut voitu pitää pysyvinä. Koulun oppilasmäärät vaihtelivat vuosittain, ja siellä harjoitteli vuodesta riippuen 280 - 350 opettajaksi opiskelevaa henkilöä. Nämä muutokset vaikuttivat opettajien määrällisen tarpeen vaihteluun. A oli tehnyt myös koulun vararehtorina määräaikaisesti työskentelevältä henkilöltä vapautuneita tunteja. Lisäksi koulut olivat vuosina 2003 - 2010 olleet valtion tuottavuusohjelman piirissä, mikä oli osaltaan vaikuttanut koulun toiminnan vakiintumattomuuteen. Myös yliopistouudistus vuosina 2009 - 2010 ja siihen liittyvä rahoituksen epävarmuus olivat aiheuttaneet toiminnan vakiintumattomuutta. A:n työtehtävät olivat vaihdelleet ja perusteet määräaikaisuuksille olivat vaihdelleet edellä mainituista syistä.

Vastaselitys

A on antanut lisävastineen johdosta vastaselityksen.

Sillä, että A oli 1.3.2011 tehnyt yliopiston kanssa toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen, ei ollut merkitystä tarkasteltaessa määräaikaisten virkasuhteiden lainmukaisuutta ennen vuotta 2010.

Oppituntien vähäinen määrä ei oikeuttanut käyttämään määräaikaista virkasuhdetta, mikäli opetustyön tiedettiin jatkuvan vuodesta toiseen. Opettajaksi opiskelevien määrällä ei ollut vaikutusta opettajien lukumäärään.

Koulun vararehtorilta vapautuneiden musiikinopettajan tuntien määrällä ei ollut merkitystä asian arvioinnissa, sillä A ei ollut luokanopettajan hoitanut niitä. Valtion tuottavuusohjelmalla ei myöskään ollut vaikutusta. Joka tapauksessa näitä perusteita ei ollut mainittu yliopiston aikanaan antamissa nimittämiskirjoissa.

VIRKAMIESLAUTAKUNNAN RATKAISU

Perustelut

Sovellettavat säännökset

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artikla edellyttää soveltamisalaansa kuuluvissa asioissa tehokasta pääsyä tuomioistuimeen tai muuhun riippumattomaan lainkäyttöelimeen.

Valtion virkamieslain 9 §:n 1 momentin mukaan virkamieheksi voidaan nimittää määräajaksi tai muutoin rajoitetuksi ajaksi, jos työn luonne, sijaisuus, avoinna olevaan virkaan kuuluvien tehtävien hoidon väliaikainen järjestäminen tai harjoittelu edellyttää määräaikaista virkasuhdetta.

Lain 9 §:n 2 momentin mukaan virkaan voidaan nimittää määräajaksi tai muutoin rajoitetuksi ajaksi, jos viran luonteeseen tai viraston toimintaan liittyvä perusteltu syy sitä vaatii.

Lain 9 §:n 3 momentin (1088/2007), joka on tullut voimaan 1.1.2008, mukaan, jos virkamies nimitetään määräajaksi, tulee nimittämiskirjasta ilmetä määräaikaisuuden peruste. Virkamies on nimitettävä koko määräaikaisuuden perusteena olevaksi ajaksi, jollei erityisestä syystä toisin päätetä.

Valtion virkamieslain 49 §:n 1 momentin mukaan virkamieslautakunta käsittelee ja ratkaisee virkamieslautakunnalle valtion virkamieslain mukaan kuuluvat asiat.

Valtion virkamieslain 56 §:n 1 momentin mukaan virkamiehellä, joka on ilman 9 §:n 1 tai 2 momentissa säädettyä perustetta nimitetty määräajaksi tai ilman pätevää syytä toistuvasti peräkkäin nimitetty 9 §:n 1 tai 2 momentin nojalla määräajaksi, on oikeus virkasuhteen virastoon päättyessä sen vuoksi, ettei häntä enää nimitetä tämän viraston virkamieheksi, saada virastolta vähintään kuuden ja enintään 24 kuukauden palkkaa vastaava korvaus. Korvauksen määrää maksettavaksi virkamieslautakunta.

Valtion virkamieslain 56 §:n 2 momentin mukaan korvausvaatimus on esitettävä virkamieslautakunnalle kuuden kuukauden kuluessa virkasuhteen päätymisestä.

Yliopistolain voimaanpanosta annetun lain (559/2009) 10 §:n 1 momentin mukaan yliopistojen virat lakkaavat ja niihin perustuvat virkasuhteet sekä määräaikaiset virkasuhteet päättyvät ilman irtisanomista 31 päivänä joulukuuta 2009, ja henkilöstö otetaan työsuhteeseen uusiin yliopistoihin 1 päivästä tammikuuta 2010 lukien. Virkojen lakkaaminen ja virkasuhteiden päättyminen ei edellytä suostumusta. Yliopistojen työsuhteiset tehtävät ja niissä oleva henkilöstö siirtyvät uusiin yliopistoihin työsuhteeseen 1 päivänä tammikuuta 2010. Määräaikainen virka- ja työsuhteinen henkilöstö otetaan tai siirtyy määräaikansa osoittamaksi ajaksi uusien yliopistojen palvelukseen määräaikaiseen työsuhteeseen.

Asiassa saatu selvitys

A on ollut yliopiston palveluksessa 1.8.2002 - 31.12.2009 yhteensä seitsemässä eri määräaikaisessa virkasuhteessa. A:n palvelussuhde on jatkunut ajalla 1.1.2010 - 31.7.2012 määräaikaisena työsuhteena. A on 1.3.2011 lukien ollut Yliopiston palveluksessa toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa.

Oikeudellinen arviointi ja johtopäätökset

Yliopistolain voimaanpanosta annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla A:n määräaikainen virkasuhde on suoraan lain nojalla muuttunut 1.1.2010 alkaen määräaikaiseksi työsuhteeksi, jossa on kyse yksityisoikeudellisesta oikeussuhteesta, joka ei perustu valtion virkamieslakiin. Näin ollen virkamieslautakunnalla ei ole toimivaltaa tutkia A:n palvelussuhteen määräaikaisuuden lainmukaisuutta enää 31.12.2009 jälkeen.

Valtion virkamieslain 56 §:ssä tarkoitetusta oikeudesta vaatia korvausta perusteettomista määräaikaisista nimityksistä on säädetty virkamiehen suojaksi. Työnantaja ei saa pyrkiä kiertämään toistaiseksi voimassa olevaan virkasuhteeseen liittyvää irtisanomissuojaa toistuvilla määräaikaisilla nimityksillä. Kysymys on sellaisesta oikeudesta, jota perustuslain 21 §:ssä ja ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa tarkoitetaan.

Yliopistolain ja yliopistolain voimaannpanosta annetun lain esitöistä (muun muassa HE 7/2009 vp) ei ole pääteltävissä, että lakeja valmisteltaessa olisi erityisesti kiinnitetty huomiota valtion virkamieslain 56 §:n mukaiseen korvausvaatimukseen silloin, kun määräaikaisissa virkasuhteissa ennen 1.1.2010 olleen henkilön määräaikainen palvelussuhde on päätynyt sen jälkeen, kun hänet oli yliopistolain 10 §:n 1 momentin nojalla otettu uuden yliopiston palvelukseen määräaikaiseen työsuhteeseen. Lainvalmisteluasiakirjoista on pääteltävissä, että virkasuhteiden muuttuminen työsuhteiksi oli hyväksyttävissä, koska eri palvelussuhdelajien väliset, lainvalmisteluasiakirjoissa kuvatut erot nähtiin vähäisiksi. Kysymys siitä, onko määräaikainen työsopimus tehty ilman työsopimuslain 1 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua perusteltua syytä ja onko työsopimus päätetty työsopimuslaissa säädettyjen perusteiden vastaisesti, on mahdollista saattaa käräjäoikeuden ratkaistavaksi ja saada työsopimuslain 12 luvun 2 §:n nojalla korvaus työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä.

Oikeuskäytännössä on katsottu, että virkasuhteen ja työsuhteen rinnasteisuus puoltaa lähtökohtaisesti tulkintaa, jonka mukaan työsuhteeseen siirtymisen myötä palvelussuhteeseen sovelletaan työsopimuslakia ja työsuhteeseen liittyvät erimielisyydet ratkaistaan yleisissä tuomioistuimissa. Näin on siitä huolimatta, että perusteettoman määräaikaisen palvelussuhteen käyttöön liittyvät oikeusvaikutukset ovat erilaiset siitä riippuen, onko kysymys virkasuhteesta vai työsuhteesta. Siirtymävaiheessa on kuitenkin tapauksittain punnittava eri näkökohtia sen arvioimiseksi, onko kysymys oikeudesta palkkaa vastaavaan korvaukseen erityisesti työntekijän oikeusturva huomioon ottaen perusteltua ratkaista virkamieslautakunnassa vai onko kysymys määräaikaisen työsuhteen päättymisen oikeusvaikutuksista jätettävä ratkaistavaksi yleisessä tuomioistuimessa. Työntekijän oikeussuojan tarvetta perustuslain 21 §:n kannalta arvioitaessa huomiota on kuitenkin kiinnitettävä erityisesti siihen, onko asianomainen yliopistolain voimaantulon jälkeen nimitetty useaan kertaan määräaikaiseen työsuhteeseen yliopistoon, ja kuinka pitkään palvelussuhde tämän jälkeen on jatkunut työsuhteena. Edellytykset palkkaa vastaavan korvauksen määräämiseen eivät täyty tilanteessa, jossa asianomainen yliopistolain voimaan tultua otetaan toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen (KHO:2012:4).

A:n palvelussuhde yliopistoon on jatkunut 31.12.2009 jälkeen katkeamatta. Asiassa on riidatonta, että hän on 1.3.2011 lukien ollut yliopistossa toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa. Näissä olosuhteissa A:n oikeussuojan toteutuminen ei edellytä, että hänen 1.1.2010 edeltävien määräaikaisten nimitystensä laillisuus tutkitaan ja ratkaistaan valtion virkamieslaissa säädettyssä menettelyssä, vaikkakin hänen palvelussuhteensa yliopistoon on kestänyt pitkän aikaa. Näin ollen virkamieslautakunta ei ole valtion virkamieslain 56 §:n 1 momentin mukaisesti toimivaltainen ratkaisemaan A:n hakemusta palkkaa vastaavan korvauksen määräämiseksi.

Päätös

Virkamieslautakunta ei tutki korvausvaatimusta.

Virkamieslautakunta hylkää A:n oikeudenkäyntikuluvaatimuksen lakiin perustumattomana.

Sovelletut oikeusohjeet

Suomen perustuslaki 21 § 1 mom

Euroopan ihmisoikeussopimus 6 art 1 kpl

Valtion virkamieslaki 9 §, 49 § 1 mom ja 56 §

Yliopistolain voimaanpanosta annettu laki (559/2009) 10 § 1 mom

Hallintolaki 64 §

Muutoksenhaku

Valitusosoitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen liitteenä.

Varapuheenjohtaja

Heikki Kulla

Esittelijä

Petteri Plosila

Virkamieslautakunnan päätös oli yksimielinen ja siihen osallistuivat varapuheenjohtaja Kulla jäsenet Paanetoja, Äijälä, Isomäki, A. Nieminen, M. Nieminen sekä varajäsenet Janas ja Tarnanen.